

Energi, Skog

Näsmyran i Ljusdal på väg

Näsmyran, straxt nordväst om Ljusdal var en av de första myrarna som Råsjo Torv inledde torvbränsleskörd på. Den producerade bränsetorven går till kraftvärmeverken i Hudiksvall och Örebro. Det senare får bränset med tåg. Nu ställer man planmässigt succesivt om mossen till skog och viltvatten.

- 1983 tog vi den första skörden berättar Berndt Eriksson som var den som en gång i tiden planerade torvbränsleskörden på Näsmyran.

Myren är väl samlad och ligger nära en mindre bilväg och har fastmark kring sig. Några mil bort ligger Skrättmyran, Sidskogen och Alsmyran.

På Näsmyran producerar man i år stycketorv på 40 hektar och frästorv på cirka 20 hektar.

- När vi började, arbetade vi på 96 hektar nu är vi nere på knappt på 65 hektar.

- Vi räknar med att producera 10.000 m³ fräs- och 12 - 14.000 m³ stycketorv.

Entreprenörer

En speciell yta är avsatt för frästorvproduktion och sköts av Olle Haglund som är frästorvsentreprenör.

Det kan hända att det blir en extra frästorvsväng mellan två stycketorvskördar. Det är ju som så att frästorven den kan man ta upp efter några dagars torktid under det att stycketorven ligger ute under lång tid, på ett år får man upp två eller tre stycketorvskördar om det går bra.

Stycketorvens fördel är att det inte gör något om det regnar efter några dagar, då de producerade torvkorvarna får ett skyddande vattenavstötande skal, un-

der tiden kan de torka i sina inre delar.

Olle, frästorventreprenören har som huvuduppgift att sköta frästorvskörden och han får betalt per stackad kubikmeter. Dessutom har han i uppgift att vända stycketorven och att hålla stubbrent.

Han har inget tak på hur mycket han skall göra, utan ju mer landad frästorv desto bättre. Man vet att maximum vid kanonväder ligger på 15.000 m³.

Fem maskiner på plats

Dagen för vårt besök hade på Näsmyran två vagnkörare, en lastare, en som går med frästorvagn och en som strängar och vänder frästorv, det blir fem stycken.

- I morgon kommer tre nya maskiner då skall vi lägga ny stycketorv. Det är ju en del av vår styrka att vi kan flytta maskiner allt efter behovet på de olika myrarna. Då får vi ett högt maskinutnyttjande och med andra ord en lägre energikostnad.

Men det är känsliga system och såväl förare som vi själva måste vara flexibla och anpassa oss efter situationen.

24 timmar per dygn

I det här vädret jobbar vi 24 timmar om dygnet. Det är ju som så

med torvskörd att när vädret inte bär då blir det inget alls, men när det är fint då gäller det att ta in det man kan. Skörden ligger på entreprenad och det brukar vara två personer som delar på en maskin. Traktorerna ägs av entreprenörerna, redskapen av Råsjo. Likaså hjullstaren och en grävmaskin.

På Näsmyran kör man i två skift men på Sidskogen och Alsmyran som är utlagda på helen-treprenad där har man börjat

med treskift.

- I början gnällde pojkarna lite men jag har uppfattat att de är nöjda nu säger Carl-Eric Lindqvist som är platschef.

Traktorförarna är i huvudsak studerande ungdomar från trakten.

En standard på maskiner har i princip utvecklats, de allra största kraftpaketen används inte och inte heller de minsta, med undantag för några mindre entreprenörer.

och Viltvatten

att åter ställa om

Näsmyran, straxt nordväst om Ljusdal har succesivt byggts upp under de senaste 1000 åren. 1983 började Råsjo Torv AB ta tillvara energiinnehållet för att ersätta olja för värme och el. Nu 16 år senare ställs åter mossen om. Carl - Eric Lindqvist och Berndt Eriksson visar Jeanette Fogelmark från Kretslopp/Bioenergi.

Markförändring

Nu har Råsjo tagit delar av myren ur drift och inlett ett seriöst arbete för att skapa en stabil miljö av ett slag som man önskar i området. Det är ju som så att det är bränsleexploatören som skall svara för kostnaderna för att se till att området är i bästa skick när man någon gång i framtiden helt överlämnar.

Detta görs i samråd med i första hand länsstyrelsen, men närboende och kommunen har förstås också synpunkter.

Två olika projekt

På Näsmyran har man än länge två olika projekt igång.

Dels så skapar man en ny sjö - ett fågel och viltvatten på den mer låglänta delen, dels gör man återskogning på andra sidan.

Det senare görs i samarbete med Umeå Universitet, professor Björn Hänell, som anlagt 44 provytor med olika trädslag, markberedning och näringstillförsel. Försöken har nu pågått i tio år.

Slutsatser

- Två snabba slutsatser är lätta att dra säger Berndt Eriksson .

Näring måste tillföras

För det första så växer det i nypplanteringarna ingenting alls om man inte samtidigt också tillför näring, t ex aska från biobränslepannor. Självklart måste man också se till att området inte är för blöt och måste därför bibehålla vissa dikessystem i skick.

Självsådd fungerar bra

Den andra slutsatsen är att det är bortkastade pengar att göra planteringar nära kringliggande skog. På ett avstånd upp till 300 meter tar självsådden från skogen överhanden. Där det växte som bäst är tallen nu manshög. Vegetationen är tät och om man inte visste att det varit torvskörd på området skulle man inte upptäckt det, så tillvida man inte var mycket noggrann och kunnig.

Positivt arbetet

Det är verkligen positivt att få vara med om omställningen av Näsmyran, säger Carl-Eric Lindqvist.

Under 25 år så ger vi bra arbete sommartid åt 10-talet personer från trakten i mark-, skörde och transportarbeten. Och när den tiden är över så skapar vi tillsammans en miljö som finns i underskott och som då ger en kvalitetshöjning åt hela bygden.

Viltvatten

- Vi ser redan nu hur nya fåglar, även stora fåglar som canada och sädesgäss har etablerat sig i den sjö som vi anlade för fyra år sedan. Nu anlägger vi sjö nummer två som hänger samman med den första i ett kanalsystem och ute i de grunda sjöarna så har vi anlagt holmar som är väldigt populära fågellokaler.

- Vi var på väg att ha alldeles för bråttom berättar Carl-Erik Lindqvist Redan första året när den första sjön anlades ville vi sätta upp holkar, men en ornitolog från trakten avrådde. När vi undrade varför, sa han att de kommer bli så populära och att när fåglarnas ungar kommer nästa år och året därpå, då räcker inte mat och ytorna till. Vänta istället några år så området hinner

sätta sig - och det gjorde vi och både vi och ornitologen märker hur rätt det är.

Hög vattenkvalitet
Hög kvalitet på utgående vatten från myren.

- När vi började för 17 år sedan var kunskapen låg och man visste inte riktigt hur det skulle gå till. Visserligen fanns äldre kunskap från södra Sverige och från, t ex Finland men ändå, farhågorna från miljömydigheterna var stora.

- Vi blev därför ålagda ett omfattande kontrollprogram. Nu-

mer ligger kunskapen på en betydligt högre nivå.

- Nu kan vi se att det har gått alldeles utmärkt, utgående vatten från myren är klart och pH är högre än det var innan.

Det finns dock områden inne i myren som har ett mycket finfördelat sandliknande ljust material, som det gäller att inte få ut i vattnet, för då blir det grumligt på nolltid säger Berndt.

Ett ackrediterat laboratorim LW lab i Sandarne, står för provtagning och mätning. Provsvarerna går sedan tillbaka till oss och vi redovisar dessa i de regelbundna

miljörapporterna som vi lämnar för varje mosse. Rapporterna går till länsstyrelse och miljö- och hälsoskyddskontoret.

Förutom de förbättrade vattenvärdena som blivit resultatet från vårt arbete här så har också den biologiska mångfalden ökat på såväl växter som djur.

- Det är inte bara fåglar som ökat utan även andra typer av vilt trivs bra i området, säger Berndt Eriksson

Ytterligare 5 - 6 år

- Vi kommer sannolikt fortsätta med torvskörd på Näsmyran i 5-

6 år till. För två år sedan stack vi hela mossen och kontrollerade torvdjupet.

Vi har nu ungefär 15-18 hektar med ett torvdjup överstigande 1,3 meter. Sådana ytor blir för små och oregelbundna för att vi ska få det att fungera. En självslasarvagn och en mindre stycketorvupptagare kan kanske fortsätta ytterligare ett antal år men då förmodligen av någon lokal företagare.

Text Lennert Ljungblom

Foto av Jeannette Fogelmark